

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategia

Tämä strategia kattaa pelastuslaissa mainitun ohjaus-, valistus- ja neuvontatyön kokonaisuuden. Pelastuslaitokset ja alan muut toimijat suunnittelevat, arvioivat ja kehittävät turvallisuusviestintäänsä tämän strategian mukaisesti.

Hyväksytty sisäasiainministeriössä 22.5.2012

Visio:

Ihmisillä ja yhteisöillä on hyvä turvallisuuskulttuuri, he osaavat ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia sekä varautua onnettomuuksiin ja toimia onnettomuuksissa.

Missio:

Rakennetaan hyvää turvallisuuskulttuuria vaikuttamalla turvallisuusasenteisiin, -tietoihin ja -taitoihin yhteistyössä muiden viranomaisten, järjestöjen, yhteisöjen ja asukkaiden kanssa.

Strategia:

- Kehitetään keskeisiä toimintatapoja ja työprosesseja.
- Kohdistetaan palvelut riskiperusteisesti ja asiakaslähtöisesti.
- Tuotetaan palvelut varautumisvelvollisille.
- Kehitetään henkilöstöresursseja ja verkostoitumista.

1. Lähtökohtia

Strategian avulla ohjataan turvallisuusviestinnän suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. Menestyksekkään turvallisuusviestinnän edellytyksenä on johdon sitoutuminen strategiaan.

Toimintaa ja palveluja kehittämällä parannetaan työn vaikuttavuutta. Kehittämistoimenpiteet toteutetaan usean vuoden aikana (2012–2025).

Tämän koko pelastustointa koskevan strategian pohjalta sisäasiainministeriö, aluehallintovirastot, pelastuslaitokset ja alan järjestöt laativat omat strategiansa osana onnettomuuksien ehkäisytyötään.

Tämä strategia korvaa vuonna 2005 hyväksytyyn Pelastustoimen valistus- ja neuvontatyön strategiaan. Strategia tarkistetaan hallituskausittain tarpeen mukaan ja esimerkiksi toimintaympäristön muutosten tai toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin tulosten sitä edellyttäessä.

2. Tavoitteena pelastustoimen vision, hyvän turvallisuuskulttuurin saavuttaminen

Tavoitteena on yhteiskunta, jossa

- jokainen ottaa vastuuta turvallisuudesta
- onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta
- pelastustoimen henkilöstö on motivoitunutta ja osaavaa
- palvelut vastaavat uhkia ja asiakkaiden tarpeita
- palvelut ovat taloudellisesti tuotettuja
- pelastustoimella on hyvä kumppanuusverkosto

3. Strategian painopisteet

Toimintaprosessien uudistaminen

- Palveluja suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään sekä pitkän että lyhyen aikavälin suunnitelmin. Pelastuslaitoksissa turvallisuusviestintää ohjataan suunnittelujärjestelmän, palvelutasopäätöksen, palvelutason kehittämissuunnitelman ja vuosisuunnitelman avulla.
- Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan vaikuttavuuden arvioinnin pohjalta ja palvelujen arviointijärjestelmää kehitetään. Vaikuttavuutta seurataan muun muassa palveluiden kohdentumisen, palautteen, turvallisuuskulttuurin muutosten sekä Internetin ja sosiaalisen median palveluiden avulla.
- Turvallisuusviestinnän palvelut tuotetaan osana onnettomuuksien ehkäisyn kokonaisuutta. Eri työmuotoja yhdistetään monipuolisesti tavoitteeseen pääsemiseksi.
- Palveluja suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa, myös kansainvälisesti.

Palvelujen tuottaminen

- Tarjotaan palveluita neuvonnan, ohjauksen, koulutuksen ja kampanjoiden keinoin.
- Palveluilla edistetään nykyistä paremmin riskikohteiden käytön aikaista turvallisuutta.
- Edistetään onnettomuuksien ehkäisytyötä ottamalla käyttöön sosiaalisen median palveluja. Pelastustoimen sosiaalisen median palveluita käytetään ja kehitetään aktiivisesti.
- Tehdään yhteistyötä median kanssa.

Kohderyhmien valinta

- Valitaan kohderyhmät riskiperusteisesti pelastuslain määrittelemistä varautumisvelvollisista.
- Huomioidaan kohderyhmävalinnassa elinkaarimalli.
- Huomioidaan kohderyhmävalinnassa valtakunnalliset linjaukset.
- Turvallisuusviestinnän tavoitteena on myös, että ihmiset ja yhteisöt tuntevat vastuunsa paitsi omasta myös läheisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta.

Verkostoituminen ja henkilöstöressurssien kehittäminen

- Turvallisuusviestintään taataan riittävät henkilö-, työaika- ja materiaaliressurit. Strategia toteutuu jokapäiväisen käytännön toiminnan kautta kaikissa työtehtävissä.
- Palokuntasopimuksissa huomioidaan turvallisuusviestintä omana tehtäväkokonaisuutenaan.
- Varmistetaan strategian toteuttamisesta innostunut ja sitoutunut sekä päätoiminen että vapaaehtoinen henkilöstö, jolla on tekemisen halua ja taitoa.
- Pelastuslaitokset kehittävät henkilöstön hyvää ammattitaitoa yhteistyössä pelastusalan oppilaitosten ja järjestöjen kanssa.
- Kehitetään pelastuslaitosten ja alan muiden toimijoiden toimintakulttuuria, toimintatapoja ja kumppanuuksia.
- Tehdään aktiivista yhteistyötä eri sidosryhmien sekä poliittisten päättäjien ja virkamiesten kanssa.

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategian perustelut

Turvallisuusviestintä koostuu turvallisuusneuvonnasta, -koulutuksesta ja -valistuksesta kattaen pelastuslaissa mainitun ohjaus-, valistus- ja neuvontatyön kokonaisuuden. [1, 2]

1 Lakiperusta

Pelastuslaissa säädetty pelastuslaitoksen keskeinen tehtävä on ohjauksen, valistuksen, neuvonnan ja valvonnan keinoin tukea eri tahoja laissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisessa. Erityisesti tulee tukea kykyä huolehtia onnettomuuksien ehkäisystä ja vahinkojen rajoittamisesta jokaisen yleisiä velvollisuuksia sekä rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuutta koskevien säännösten mukaisesti. Yleisempänä tavoitteena on edistää yleisiä kansalaistietoja ja -taitoja koskien paitsi onnettomuuksien ehkäisyä niin myös toimimista onnettomuustilanteissa.

2 Pelastustoimen arvot

Pelastustoimen arvot ovat toimialan tai organisaation yhteisiä eettisluontoisia periaatteita, joiden mukaista toimintamme tulee olla. Jotta arvoilla olisi todellista merkitystä, jokaisen on ymmärrettävä ja hyväksyttävä ne sekä kyettävä arvioimaan niiden toteutumista omassa toiminnassaan. Turvallisuus on yhteinen asiamme. [3]

3 Pelastustoimen visio

Suomessa on hyvä turvallisuuskulttuuri ja Euroopan tehokkain pelastustoimi. Visio kertoo selkeän tavoitteen tulevaisuuden yhteiskunnasta, joka on pelastustoimen tavoitteena. Jokainen ihminen ottaa vastuuta turvallisuudesta. Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta. Henkilöstö on motivoitunutta ja osaavaa. Palvelut vastaavat uhkia ja asiakkaiden tarpeita. Palvelut ovat taloudellisesti tuotettuja. Pelastustoimella on hyvä kumppanuusverkosto. [4]

4 Strategian lähtökohdat

Strategia on tarkoitettu kaikille pelastustoimen toimijoille ja organisaatioille. Strategiaa toteutetaan hyvässä yhteistyössä pelastustoimen ja sidosryhmien kanssa.

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategia on tahdonilmaisu siitä, miten pelastustoimen turvallisuusviestinnän tavoitteet aiotaan saavuttaa sekä millaiseksi pelastustoimen turvallisuusviestinnän halutaan kehittyvän strategiajakson aikana. Lähtökohtana on ajatus, että suunnitelmallisella turvallisuusviestinnällä voidaan parantaa turvallisuuskulttuuria ja omatoimista varautumista sekä ehkäistä onnettomuuksia. Jokainen toimija toteuttaa strategiaa osana omaa toiminnan suunnitteluaan.

Turvallisuusviestinnän tavoitteet on strategiassa asetettu ottaen huomioon hallitusohjelma [5], yhteiskunnan turvallisuusstrategia [6], sisäisen turvallisuuden ohjelma [7], pelastuslaki [2], pelastustoimen arvot [3] ja pelastustoimen visio [4], pelastustoimen strategia 2025 [4], pelastustoimen toiminta- ja taloussuunnitelma [8] sekä nykyiset ohjaus-, valistus- ja neuvontatyön arvioinnit [9].

Hallitusohjelman kirjausten perusteella uudistettiin pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn säädökset. Tavoitteena on, että toiminta perustuu aikaisempaa selkeämmin onnettomuusriskeihin ja turvallisuutta edistävät toimet kohdistetaan nykyistä paremmin riskikohteisiin. [5]

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on todettu, että omatoimista varautumista ylläpidetään ja kehitetään siten, että yhteisöt ja yritykset on sitoutettu osaksi järjestelmää ja väestöllä on riittävät valmiudet toimia oikein häiriötilanteissa [6].

Sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on ehkäistä ja torjua tapaturmia ja onnettomuuksia sekä lisätä turvallisuuden tunnetta ja asukkaiden mukaan ottamista turvallisuustyöhön. Ohjelma keskittyy tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, jotka edellyttävät yhteistyötä viranomaisten välillä ja järjestöjen kanssa ja joita ei voida ratkaista koko väestöön kohdistettavilla toimenpiteillä. Sisäisen turvallisuuden ohjelman tärkeimpiä yksittäisiä tavoitteita ovat alkoholista aiheutuvien turvallisuusongelmien vähentäminen, nuorten turvallisen kasvuympäristön varmistaminen sekä ikääntyvien turvallisuuden parantaminen. [7]

Pelastustoimen strategiassa 2025 on määritelty toiminnan painopisteet, jotka vaativat lähivuosina erityisiä kehittämistoimia. Pelastustoimen strategia 2025 painottaa mm. ihmisten ja yhteisöjen valmiuksista huolehtimista, palvelutason merkitystä toiminnan suuntaamisessa, toimintaprosessien tehokkuutta, resurssien ja henkilöstön huomioimista sekä yhteistyön merkitystä. [4]

Pelastustoimen toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää toimialan yleiset toimintalinjaukset ja painopisteet sekä tärkeimmät tavoitteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden kehitykselle. Pelastustoimen keskeisenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja palokuolemia. [8]

Aluehallintovirastojen pelastustoimen peruspalveluarvioinneissa on esitetty, että turvallisuuskulttuuria tukevan laajan valistustyön lisäksi valistus- ja neuvontatyö tulee kyetä kohdistamaan onnettomuusuhkien mukaisesti ja suunnitella yhdessä valvontatyön ja pelastustoiminnan voimavarojen kanssa. [9]

Turvallisuusviestinnän eri osa-alueiden itsearvioinnin tehtävänä on tunnistaa toiminnan suunnitelmien ja toteutuksen nykytila, tulokset sekä kehittämistarpeet. Itsearviointia tehdään säännöllisesti ja järjestelmällisesti sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Aluehallintovirastot arvioivat alueellaan pelastustoimen turvallisuusviestinnän palveluiden saatavuutta ja tasoa.

5 Strategian laatiminen, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategiassa esitetään toiminnan painopisteitä, joiden mukaisesti kehitetään keskeisiä toimintatapoja ja työprosesseja, tuotetaan palvelut riskiperusteisesti ja asiakaslähtöisesti, kohdistetaan palvelut omatoimisen varautumisen tukemiseen sekä kehitetään henkilöstöresursseja ja verkostoitumista.

5.1 Toimintaprosessien uudistaminen

- *Palveluja suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään sekä pitkän että lyhyen aikavälin suunnitelmin. Pelastuslaitoksissa turvallisuusviestintää ohjataan suunnittelujärjestelmän, palvelutasopäätöksen, palvelutason kehittämissuunnitelman ja vuosisuunnitelman avulla.*

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän palveluita tulee tuottaa riskiperusteisesti, järjestelmällisesti ja suunnitelmallisesti [10]. Suunnittelujärjestelmällä toimintaa kehitetään turvallisuusviestinnän arvioinnin keinoin [11]. Palvelutasopäätöksessä pelastuslaitokset luovat ja osoittavat perusteet turvallisuusviestinnän riskiperusteiselle suunnittelulle ja kehittämiselle. Turvallisuusviestinnän vuosisuunnitelma on osa organisaatioiden toimintasuunnitelmia, ja siinä kuvataan seuraavan vuoden toiminta ja sen tavoitteet.

- *Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan vaikuttavuuden arvioinnin pohjalta ja palvelujen arviointijärjestelmää kehitetään. Vaikuttavuutta seurataan muun muassa kohdentumisen, palautteen, turvallisuuskulttuurin muutosten sekä Internetin ja sosiaalisen median palveluiden avulla.*

Arvioinnin kohteena tulee olla keskeisesti organisaation oma toiminta ja toiminnalla saavutetut tulokset. Asiakaspalautteella toiminnasta saadaan laadullista tietoa, jonka perusteella turvallisuusviestinnän aihealueita, toteutusta ja sisältöä voidaan suunnitella ja seurata. Palautejärjestelmä soveltuu myös turvallisuuskulttuurin muutosten seurantaan. Palautteenkeruun tulee olla järjestelmällistä ja jatkuvaa. Internetin ja sosiaalisen median palvelujen seuranta on keskeinen osa turvallisuusviestinnän arviointia.

Turvallisuusviestinnän määrän ja kohdentumisen seurannassa tulee hyödyntää laajemmin Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon (PRONTO) [12] kerättyä tietoa. PRONTO:n suunnittelua ja seurantaa varten suunniteltuja mittariryökaluja [13] on tarkoituksenmukaista hyödyntää suunnittelussa ja seurannassa.

- *Onnettomuuksien ehkäisyyn palvelut suunnitellaan kokonaisuutena, joka yhdistää monipuolisesti eri työmuotoja tavoitteeseen pääsemiseksi.*

Onnettomuuksien ehkäisy on osa kaikkea organisaation toimintaa ja kuuluu jokaisen työtehtäviin. Onnettomuuksien ehkäisytöinnasta muodostuu toiminnallinen kokonaisuus, jossa esimerkiksi tarkastustoimintaa ja turvallisuusviestintää toteutetaan yhdessä riskinarviointiin perustuen [10].

- *Palveluja suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.*

Turvallisuusviestinnän palvelut, kuten kampanjat ja koulutus suunnitellaan yhteisesti niin, että eri toimijat sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin ja toteutukseen.

Onnettomuuksien ehkäisyyn yhteistyötä tehdään yli viranomaisten ja hallinnonalojen rajojen ja myös naapurimaiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Sosiaali- ja terveystoimi, opetustoimi, poliisi, rajavartiolaitos, puolustusvoimat, järjestöt sekä elinkeinoelämä ovat pelastustoimen keskeisiä yhteistyökumppaneita.

5.2 Palvelujen tuottaminen

- *Tarjotaan palveluita neuvonnan, ohjauksen, koulutuksen ja kampanjoiden keinoin.*

Kaikki turvallisuusviestinnän keinot ovat laajasti käytössä [1]. Turvallisuutta edistetään näkyvällä ja osallistavalla toiminnalla. Erilaiset yleisötילוaisuudet, yleisölle suunnatut kampanjat ja joukkoviestimien kautta tarjottava turvallisuusvalistus pyrkii vaikuttamaan kansalaisten turvallisuustietoihin, -taitoihin ja -asenteisiin. Pelastuslaitokset ja alan järjestöt tarjoavat turvallisuusneuvontaa myös puhelimitse, sähköpostilla, asiakaspalvelupisteissä ja pelastustoimen neuvontapalvelussa [14]. Kansalaisille suunnatussa turvallisuusviestinnässä keskitytään turvallisuusvalistuksen keinoin tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn. [1]

Varautumisvelvollisia ohjataan ja neuvotaan omatoimiseen varautumiseen liittyvissä asioissa. Turvallisuusviestintätönnön tarkoitus on tukea varautumisvelvollisten omatoimista turvallisuuden edistämistä ja kehittää heidän turvallisuuskulttuuriaan suotuisaan suuntaan. Turvallisuusviestinnällä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta turvallisuuden ylläpitämisestä.

- *Palveluilla edistetään nykyistä paremmin riskikohteiden käytön aikaista turvallisuutta.*

Rakennuksen turvallisuudesta huolehtiminen on käyttäjän vastuulla. Valvonnan, turvallisuusohjauksen ja -neuvonnan kautta rakennusten omistajia, haltijoita ja toiminnanharjoittajia opastetaan käyttämään ja toimimaan rakennuksissa turvallisesti ja pitämään ne turvallisina hyvän turvallisuusjohtamisen ja -kulttuurin keinoin. [2, 15, 16] Omaa vastuuta korostetaan niin arjen turvallisuudessa, normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa. Turvallisuusohjausta annetaan kohteiden omavalvontaan liittyvissä asioissa.

- *Edistetään onnettomuuksien ehkäisytyötä ottamalla käyttöön sosiaalisen median palveluja. Pelastustoimen sosiaalisen median palveluita käytetään ja kehitetään aktiivisesti.*

Sosiaalisessa mediassa toimiminen on oleellinen osa turvallisuusviestintää. Sosiaalisen median palveluissa tärkeää on sitoutuminen, aktiivisuus ja vuorovaikutus. Ajantasaisilla sosiaalisen median palveluilla ohjataan, neuvotaan ja opastetaan ihmisiä edistämään turvallisuutta ja toimimaan turvallisesti. [17, 18]

- *Tehdään yhteistyötä median kanssa.*

Median välityksellä jaetaan turvallisuusviestintää suurelle yleisölle. Siten lisätään ihmisten ja yhteisöjen turvallisuustietoutta ja -osaamista sekä vaikutetaan asenteisiin ja toimintatapoihin niin onnettomuuksien ehkäisyssä kuin vaara- ja onnettomuustilanteissa. Lisäksi viestimällä tiedotusvälineille turvallisuuteen liittyvistä taustatiedoista lisätään niissä toimivien henkilöiden turvallisuustietoutta. Tällöin he ymmärtävät paremmin turvallisuuden perusteita ja osaavat myös välittää tietoa paremmin eteenpäin omalle yleisölleen.

5.3 Kohderyhmät

- *Turvallisuusviestinnän kohderyhmät valitaan riskiperusteisesti pelastuslain määrittelemistä varautumisvelvollisista.*

Turvallisuusviestinnän kohderyhmä on laaja, sillä siihen sisältyy jokainen ihminen ja toiminnanharjoittajat sekä rakennuksen omistajat ja haltijat [2]. Siksi on merkityksellistä, että kohderyhmät valitaan riskiperusteisesti pohjautuen alueellisiin ja paikallisiin selvityksiin. Riskiperusteisuuden tulee näkyä pelastuslaitosten palvelutasopäätöksissä. [10] Paloturvallisuuteen liittyviä erityisiä riskitekijöitä ovat syrjäytyminen, ikääntyminen, vammaisuus, kulttuurierot, alkoholi, tupakka, tulisijat, ruoanlaitto ja tahallisuus. Riskiperusteisessa kohderyhmävalinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota harvaan asuttuihin alueisiin. [4]

- *Huomioidaan kohderyhmien valinnassa elinkaarimalli.*

Pelastuslaitokset ovat turvallisuusviestinnässä keskeisimpiä toteuttajia. Elinkaarimallin mukaiset kohderyhmät muodostuvat eri-ikäisistä ihmisistä (lapset, nuoret, perheelliset, työelämässä olevat ja ikääntyneet), joiden turvallisuustarpeet ja -osaaminen vaihtelevat elämänvaiheen mukaan [19, 20].

Pelastuslaitokset tukevat kouluja niiden omatoimisessa varautumisessa ja turvallisuuteen liittyvien velvoitteiden täyttämässä. Pelastuslaitosten lapsille ja nuorille suunnattua turvallisuusviestintää kohdennetaan elinkaarimallin mukaisesti esikoululaisiin, 4.- ja 8.-luokkalaisiin sekä toisen asteen opiskelijoihin. [19, 20] Syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten palokuntaharrastuksen pariin ohjaaminen ja varhainen puuttuminen syyttelyyn ovat esimerkkejä pelastustoimen syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta [21].

Kotien ja asuinkiinteistöjen turvallisuutta voidaan parantaa innostamalla asukkaat itse edistämään paloturvallisuuttaan. Tarkoituksena on tukea asukkaiden omaa ennaltaehkäisevää, aloitteellisuutta, vastuunottoa ja turvallisuutta edistävää toimintaa.

Toiminnanharjoittajien omatoimisen varautumisen ohjaus ja neuvonta tukee työelämän varautumisvelvollisia näille asetettujen velvollisuuksien täyttämässä. Hoitolaitosten sekä palvelu- ja tukiasumisen turvallisuutta voidaan parantaa edistämällä toiminnanharjoittajien omatoimista varautumista.

Paloturvallisuuden kannalta suurimmassa vaarassa ovat henkilöt, joiden toiminta-, havainto-, liikunta- tai ymmärryskyky on alentunut iän tai erilaisten sairauksien takia. Asumisen paloturvallisuutta tulee parantaa sekä kotona asuvien että hoitolaitoksissa asuvien iäkkäiden osalta. Pelastustoimi tekee yhteistyötä ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa iäkkäiden asumisturvallisuuden parantamiseksi.

- *Huomioidaan kohderyhmien valinnassa valtakunnalliset linjaukset.*

Sisäisen turvallisuuden ohjelman tärkeimpiä yksittäisiä tavoitteita ovat alkoholista aiheutuvien turvallisuusongelmien vähentäminen, nuorten turvallisen kasvuympäristön varmistaminen sekä ikään-tyvien ja maahanmuuttajien turvallisuuden parantaminen. [7]

Pelastuslaitokset tukevat kouluja niiden omatoimisessa varautumisessa ja turvallisuuteen liittyvien velvoitteiden täyttämässä [7].

Erityisen suuri palokuoleman riski on henkilöillä, joiden toimintakyky on alentunut päihteiden vuoksi. Alkoholien ja muiden päihteiden yhteys onnettomuuksiin liitetään osaksi turvallisuusviestintää. [7]

Maahanmuuttajien turvallisuusosaamiseen tulee kiinnittää huomiota. Kulttuurierot näkyvät myös turvallisuuskäsityksissä [7], siksi maahanmuuttajien turvallisuustietojen ja -taitojen antamiseen esimerkiksi kotouttamisen yhteydessä on tärkeää panostaa. Maahanmuuttajille tarkoitettua turvallisuusmateriaalin sisällön tulee olla selkokielistä ja tarjolla eri kielillä [7].

Huomiota on kiinnitettävä myös vammaisten henkilöiden turvallisuuteen vaaratilanteissa ja kriiseissä [22].

- *Turvallisuusviestinnän tavoitteena on myös, että ihmiset ja yhteisöt tuntevat vastuunsa paitsi omasta myös läheistensä ja yhteiskunnan turvallisuudesta.*

Turvallisuuden edistämisestä otetaan yhteisöllinen vastuu esimerkiksi taloyhtiöissä ja vastuuta kannetaan oman turvallisuuden lisäksi läheisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta [7]. Turvallisuusviestintää kohdistetaan yhteisöjen keskeisille henkilöille, joiden kautta vaikutetaan välillisesti myös muihin ihmisiin ja heidän turvallisuuteensa. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi rehtorit, opettajat [23], sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, taloyhtiöiden vastuhenkilöt, nuorisotyöntekijät ja muut yhteisöjen aktiiviset toimijat.

5.4 Verkostoituminen ja henkilöstöressurssien kehittäminen

- *Turvallisuusviestintään taataan riittävät henkilö-, työaika- ja materiaaliressurit. Strategia toteutuu jokapäiväisen käytännön toiminnan kautta kaikissa työtehtävissä.*

Turvallisuusviestintätöiden tehokas ja vaikuttava toteuttaminen edellyttää riittävien resurssien varmistamista. Pelastuslaitokset määrittelevät turvallisuusviestinnän resurssit palvelutasopäätöksissä.

Resurssien oikeanlainen huomioiminen ja toiminnan laadun varmistaminen edellyttää huolellista suunnittelua. Turvallisuusviestintäsuunnitelma laaditaan kirjallisesti ja tulevaisuuspainotteisesti, mikä takaa resurssien huomioimisen pitkällä tähtäimellä.

Turvallisuusviestintätyöhön nimitetään pelastuslaitoksissa päätoimisia henkilöitä, mikä varmistaa henkilö- ja työaikaresurssien osalta toiminnan laadukkaan toteutumisen. Sillä on vaikuttavuus myös materiaaliressurssien laadukkuuteen. Tuotetaan valtakunnallista turvallisuusviestintämateriaalia yhteistyössä [24].

- *Palokuntasopimuksissa huomioidaan turvallisuusviestintä omana tehtäväkokonaisuutenaan.*

Sopimuspalokuntalaiset ovat tärkeä turvallisuusviestinnän toimija ja pelastuslaitosten luontainen kumppani lähellä ihmisiä ja yhteisöjä.

- *Varmistetaan strategian toteuttamisesta innostunut ja sitoutunut sekä päätoiminen että vapaaehtoinen henkilöstö, jolla on tekemisen halua ja taitoa.*

Henkilöstön toiminnan suunnitteluun vaikuttavat turvallisuusviestinnän painottaminen pelastustoimen strategiassa ja palvelutasopäätöksissä. Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategian toteuttamisessa merkityksellistä on asiaan myönteisesti suhtautuvalla ja strategiaan sitoutuvalla henkilöstöjohtolla. Johdon positiivinen, myönteinen ja kannustava toiminta toimii esimerkkinä ja myönteisenä kuvana myös henkilöstölle. Kun turvallisuusviestintätyön merkitys pelastustoimen tärkeänä tehtävänä sisäistetään, voidaan varmistua siitä että henkilöstö on sitoutunutta.

Sitoutumiseen ja innostumiseen auttavat riittävät resurssit, perehdyttäminen ja kouluttaminen tehtävään sekä selkeät tehtäväkuvat.

- *Pelastuslaitokset kehittävät henkilöstön hyvää ammattitaitoa yhteistyössä pelastusalan oppilaitosten ja järjestöjen kanssa.*

Pelastustoimen osaamisen johtamisen, henkilöstön kehittämisen ja sitä kautta henkilöstösuunnittelun tulee olla vähintään hyvällä tasolla. Pelastuslaitosten tulee tunnistaa oppimisen tarpeet ja tarjottavan koulutuksen tulee kohdistua näihin tarpeisiin. Ammattitaidon ylläpitäminen tulee nähdä jatkuvana, koko työuran, kestäväna toimintana. Pelastuslaitosten tulee huolehtia niin päätoimisten kuin vapaaehtoisten osaamisen kehittämisestä.

Pelastusalan oppilaitokset ja järjestöt tarjoavat koulutusta pelastustoimen tarpeisiin. Tarpeet nousevat yhteiskunnan asettamista haasteista, jotka puolestaan vaikuttavat pelastustoimen tarjoamiin palveluihin. Koulutus- ja osaamistarpeita tunnistetaan työelämälähtöisesti yhteistyössä muiden turvallisuustoimijoiden kanssa.

- *Kehitetään pelastuslaitosten ja alan muiden toimijoiden toimintakulttuuria, toimintatapoja ja kumppanuuksia.*

Turvallisuusviestinnän keinojen kehittäminen ja resurssien tehokas käyttäminen edellyttää verkostomaista avointa työskentelyä, joissa vastuuta ja tehtäviä jaetaan valtakunnallisesti. Yhteistyötä tehdään pelastuslaitosten, alan oppilaitosten ja järjestöjen sekä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Turvallisuusviestinnässä käytettävää materiaalia suunnitellaan ja toteutetaan strategiaan tukeutuen. Materiaalia tuotetaan verkostomaisesti kaikkien toimijoiden hyödynnettäväksi. [24]

Turvallisuusviestintä tulee nähdä koko pelastustoimen keskeisenä tehtävänä, ei erillisenä kokonaisuutena. Turvallisuusviestintä liittyy niin onnettomuuksien ehkäisyyn kuin operatiiviseen pelastustoimintaan.

- *Tehtään aktiivista yhteistyötä eri sidosryhmien sekä poliittisten päättäjien ja virkamiesten kanssa.*

Onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyötä tehdään yli viranomaisten ja hallinnonalojen rajojen. Sosiaali- ja terveystoimi, opetustoimi, poliisi, rajavartiolaitos, puolustusvoimat, järjestöt sekä elinkeinoelämä ovat pelastustoimen keskeisiä yhteistyökumppaneita.

Turvallisuuden kannalta monet keskeiset periaateratkaisut tehdään muualla kuin pelastustoimen suoranaيسessa vaikutuspiirissä, poliittisin tai taloudellisin perustein. Pelastustoimen tulee tuoda omat näkemyksensä päätösten seurannaisvaikutuksista päättäjien tietoon jo valmisteluvaiheessa.

Pelastustoimella tulee olla omat luontevat kanavat poliittisiin päättäjiin ja virkamiehiin omien näkemystensä esille tuomiseksi.

Lähteet

1. Turvallisuusviestinnän sisältö. Turvallisuusviestinnän valtakunnallinen työryhmä 2 s.
2. Pelastuslaki (379/2011)
3. Pelastustoimen arvot. Suomen Palopäällystöliitto. 20 s.
4. Pelastustoimen strategia 2025. Sisäasiainministeriö. 20 s.
5. Neuvottelutulos hallitusohjelmasta. 17.6.2011. Valtioneuvosto. 89 s.
6. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010. 91 s.
7. III Sisäisen turvallisuuden ohjelma
8. Sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma 2012 - 2015 sekä tulossuunnitelma 2011. Sisäasiainministeriön julkaisu 35/2010. ss. 47 - 61.
9. Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2010. 2011. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston julkaisu 5/2011. ss. 92 - 94.
10. Tillander, K., Junttila, K. & Tervo, V-P. Asuinalueiden paloriskien arviointi. 19 s.
11. Autere, M., Joutsu, L., Peltokangas, M., Rantala, P., Tervo, V-P & Turunen, O. 2003. Pelastuslaitoksen valistustyön suunnittelu. 53 s.
12. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO
13. Häkkinen, S. 2011. Turvallisuusviestinnän tunnuslukujen laskentaperusteet ja tulkintaohjeet. Paloturvallisuusseurannan kehittäminen. Suomen Palopäällystöliitto. 29 s.
14. Neuvontapalvelu. Pelastustoimi. Sisäasiainministeriön pelastusosasto.
15. HE 257/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle pelastuslaiksi ja meripelastuslain 23 §:n muuttamiseksi. 139 s.
16. Ohje pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmasta. v. 1.2, 23.6.2011. 73 s.
17. Leinonen, J. Pelastustoimi matkalla sosiaaliseen mediaan - ohjeita ja suosituksia toimijoille. 6 s.
18. Leinonen, J. Pelastustoimen sosiaalisen median ohjeita ja suosituksia henkilöstölle. 1 s.
19. Pelastuslaitosten yhteiset turvallisuusviestinnän kohderyhmät 2 s.
20. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kohderyhmät. 1 s.
21. Turvallisuus perusopetuksessa. Loppuraportti. Sisäasiainministeriö. Sisäinen turvallisuus. 84 s.
22. Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010 - 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. 173 s.
23. SM:n kirje SMDno/2009/3358, 5.11.2009
24. Turvallisuusviestintätyöryhmän toimintasuunnitelma 2012 - 2013. ”Yhdessä enemmän vaikuttavuutta. 12 s.